

Forever Young

Constant Meijers

Forever Young

De muziek van Neil Young
als soundtrack van mijn leven

Ambo|Amsterdam

ISBN 978 90 263 2616 5

© 2013 Constant Meijers

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Gijsbert Hanekroot/Redferns/Getty Images
(15 juli 1974, Neil Young backstage in Oakland Stadium, Californië)

Foto auteur © Merlijn Doomernik

Foto's binnenwerk © Gijsbert Hanekroot

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

Voor David

‘Het belangrijkste is misschien wel dat een schrijver verliefd moet zijn op zijn onderwerp. Anders is hij te kritisch, dan gaat hij demystificeren.’

– Pierre Michon

‘Neil Young heeft zinnen geschreven die over jou leken te gaan.’

– Ria Marks

Proloog

In drie golven heeft de populaire muziek in de vorige eeuw de wereld in haar greep gekregen. Het begon met jazz en swing in de jaren twintig, kreeg een tweede boost met de rock-'n-roll in de jaren vijftig, om uiteindelijk in de jaren zestig met The Beatles c.s. de hele wereld aan haar zegekar te binden. De drie golven gingen gelijk op met, of vormden een uitvloeisel van technologische ontwikkelingen die het mogelijk maakten geluid vast te leggen, te vermenigvuldigen en te verspreiden. Jazz en swing vonden hun verspreiding via radio, jukebox en de eerste generatie grammofoonplaten, die veel ruis lieten horen en breekbaar waren, rock-'n-roll ging gelijk op met de uitvinding van het singletje, een verbeterde geluidskwaliteit en onbreekbaar, terwijl de muziek van The Beatles c.s. haar weg naar het publiek vond via zowel de single als de langspeelplaat. Bovendien kreeg de kwaliteit van het geluid vanaf midden jaren zestig een extra impuls door de toepassing van stereotechniek waardoor de muziek bijna levensecht voor je geestesoog kon worden getoverd, op voorwaarde dat je er een bijpassende stereogeluidsinstallatie bij aanschafte. De langspeelplaat bood muzikanten de mogelijkheid om popmuziek een langere adem te geven dan op de single mogelijk was. Liedjes konden in samenhang

met elkaar worden gebracht en elpees konden worden gebaseerd op een enkel concept, waardoor de elpee ook de drager werd van een artistieke prestatie, waarbij ook de verpakking een belangrijke rol ging spelen.

De overgang van de rock-'n-roll naar de muziek van The Beatles c.s. betekende ook een overgang van geschoolde naar ongeschoolde muzikanten. De rock-'n-rollzangers van de jaren vijftig werden begeleid door professionele muzikanten en voerden door beroepscomponisten voorgeschreven liedjes uit, de popgroepen van de jaren zestig bestonden uit muzikaal ongeschoolde jongeren die hun eigen materiaal opnamen en zich vaak ook door generatiegenoten, met even weinig ervaring in de showbusiness, lieten fotograferen, kleden en vertegenwoordigen.

Nadat The Beatles c.s. de muziek hadden teruggebracht tot de eenvoudige patronen uit de zwarte blues en de rhythm-and-blues, ontsproten daaraan verschillende specialisaties, waaronder jazzrock, hard-rock en symfonische rock, alle gespeeld in groepsformaties. Een genre dat het individu de kans bood om zich muzikaal te manifesteren was dat van de singer-songwriter. Jonge zangers en zangeressen die hun eigen liedjes schreven en zichzelf bij de uitvoering ervan begeleidden op gitaar en mondharmonica. De singer-songwriter voer mee op de golf van individualisering die in de jaren zestig werd ingezet, sproot in de persoon van Bob Dylan voort uit de linksgeoriënteerde folkmuziektraditie in Amerika en sloot in de persoon van Neil Young aan bij de romantische componisten uit voorgaande tijden die zich in hun liedkunst toededen op de allerindividueelste expressie van de allereigenste emotie. Bob Dylan komt de positie toe tegenover het groepsgeweld van The Beatles c.s. de blik van het individu te hebben vormgegeven en daarmee een hele generatie collega-muzikanten en muzikliefhebbers te begeisteren. Onder hen ook Neil Young, die op zijn meest recente cd

Psychedelic Pill (2012) in de openingsregels van het lied ‘Twisted Road’ zijn schatplichtigheid aan Dylan onder woorden brengt:

*First time I heard ‘Like A Rolling Stone’
I felt that magic and took it home
Gave it a twist and made it mine*

Young trad in de voetsporen van Dylan maar gaf inderdaad, zoals hij zingt, een eigen draai aan het genre van de singer-songwriter, door in talloze liedjes vooral zijn eigen zielenroerselen in woord en muziek te uiten; met name problemen met relaties en het vinden van een plaats in de wereld. Omdat ik daar zelf ook veel mee te stellen had, sprak de muziek van Young me buitengewoon aan. Sterker nog, ik raakte erdoor beïnvloed op een manier die ik nooit meer van me kon of wilde afschudden. Gelukkig hoefde dat ook niet aangezien Young, net als Dylan, tegen de tand des tijds bestand is gebleken. Zij behoren, samen met Leonard Cohen, tot de overlevers in het kamp van de singer-songwriters.

Toen ik mijn loopbaan als popjournalist aanving, wilde ik natuurlijk niets liever dan Neil Young leren kennen. Via een list slaagde ik daarin en nadien heb ik de nodige verhalen over hem gepubliceerd. Tot een boek kwam het echter nooit. Tijdens een bezoek dat ik midden jaren zeventig bracht aan zijn ranch in Californië, vroeg Neil ernaar en ik antwoordde: ‘Eerlijk gezegd ben ik nog niet toe aan het schrijven van een boek over je. Ik zou het wel willen, maar dan zal ik eerst wat meer afstand moeten hebben. Hoewel ik veel over popmuziek schrijf, voel ik me nu nog te veel een fan. Misschien later.’

Dat later is gekomen, al is de afstand tussen Neil en mij nauwelijks groter geworden dan hij in die tijd was, integendeel. Nu ik erop te-

rugkijk dringt het tot me door dat ik Neil Young niet heb gekozen, nee, hij heeft mij gezocht. Daarom is dit boek geen verhaal over Neil Young maar over de invloed die zijn muziek heeft uitgeoefend op mijn leven, het leven van een (bijna) onvoorwaardelijke fan.

1

I'd like to know what you learned...

Uit: 'I Am A Child'

'Music, Maestro, Please'

Met een twinkeling in zijn ogen kijkt mijn vader de kring van zijn gezin rond. Hij zit in zijn zondagse pak naast het radiomeubel met grammofoon en heeft een nieuwe plaat van Louis Armstrong opgelegd. Hij tikt af met een vinger op de stoelleuning en slaat zijn armen op de maat van de muziek. Hij geniet. Als couplet en refrein voorbij zijn en Satchmo de trompet aan zijn lippen zet, pakt hij zijn lucht-trompet en begint met samengeknepen lippen de solo mee te blazen, de meewarige blikken van zijn kinderen negerend. Liever haalt hij zijn oude koffergrammofoon tevoorschijn, een zwarte kist met een draaischijf erin en een slanke, glimmende arm die uitmondt in een kop waar de muziek uit komt die door een naald uit de groeven wordt gehaald. Het is een Paillard die hij op 13 april 1939 kocht bij L. van Geelen aan de Haarlemmerstraat 55 in Leiden. De Portable Paillard kostte zes-tig gulden en werd door mijn vader, zo blijkt uit de achterkant van de nota, in tien maandelijks termijnen van zes gulden afbetaald.

Op regenachtige zondagmiddagen, als er niet kan worden gewandeld, zet mijn vader de koffergrammofoon op het radiomeubel en aan de andere kant van zijn stoel de platenkoffers waaruit, als hij ze

openklapt, een geur opstijgt van schellak, oud papier en stof. Als een diskjockey avant la lettre grasduint hij door zijn koffers en rijgt hij een swingende serie muziekjes aaneen, van Glenn Miller via Nat Gonnella naar The Ramblers en The Andrews Sisters. ‘En dan nu, ladies and gentlemen, de bekende Amerikaanse zanggroep The Andrews Sisters met het vrolijke lied “Bei mir bist du schön”.’ Triomfantelijk kijkt hij ons aan, maar de enige reactie die hij krijgt is: ‘Pap, hou eens op met die aanstellerij!’

Hij laat zich er niet door uit het veld slaan, duikt weer in zijn koffers en slaat terug met zijn favoriete ‘Tiger Rag’ waarvan hij de uit twee strofen bestaande tekst luidkeels meezingt: ‘*Hold That Tiger*’ en ‘*Where’s That Tiger*’.

In de derde klas van de lagere school word ik door de dirigent van het kerkkoor met enkele andere jongens uit de klas geplukt. Twee tot drie keer per week staat hij om twaalf uur in zijn lange leren jas naast zijn brommer het kleine groepje uitverkorenen op te wachten om naar de naastgelegen kerk te gaan en daar via een smalle trap naar het koor te klimmen. Daar neemt hij plaats achter het enorme orgel en zet hij de sopranen aan de linker- en de alten aan de rechterkant. Regel voor regel leert hij ons missen van Mozart, Bach en Bruckner, het ‘Te Deum laudamus’ van Haydn en de prachtigste liederen om te zingen tijdens de nachtelijke kerstmissen, met als onbetwist hoogtepunt het melodieuze ‘L’adieu des bergers à la Sainte Famille’ van Hector Berlioz dat zich in mijn herinnering heeft gegrift. Een jaar later word ik als jongenssopraan uitverkoren om tijdens een kerstviering in de kapel van de Hilversumse katholieke kweekschool ‘Stille nacht, heilige nacht’ te zingen. Galmend in het trapportaal.

Als ik een jaar of vijftien ben begin ik me ook voor platen te interesseren. Ik knip een bon uit de KRO-gids waarmee ik voor niks een 33-toeren flexi plaatje uit de *Muzikale Meesterwerken Serie* kan bemachtigen.

gen met een opname van 'Eine kleine Nachtmusik'. Mijn moeder beschouwt dat als klassieke muziek, waar ze misprijzend haar stempel 'zwaar' op drukt. Nog heftiger reageert ze als ik van mijn zakgeld mijn eerste singletje koop, 'Blue Moon', gezongen door Ella Fitzgerald, met 'Mr. Paganini' op de achterkant. Tranen springen in haar ogen als ik mijn eerste muzikale trofee laat zien. Ze vindt het zonde van het geld.

'Waarom breng je het niet terug en zet je het geld op je spaarrekening bij de Zilvervloot?' Ik verwijs naar de collectie van mijn vader om duidelijk te maken dat ik haar tranen niet zal drogen.

Toch blijven platen tijdens mijn schooltijd het domein van mijn vader. Als kind ben je aangewezen op de radio. De Hilversumse omroepen presenteren muziek van volwassenen voor volwassenen, gespeeld door orkesten, combo's, accordeontrio's of pianoduo's. Voor de jeugd zijn er kinderkoren en het meisjeskoor Sweet Sixteen. Er is wel popmuziek, maar daarvoor moet je bij Radio Luxemburg zijn. Die zender laat 's zondagsmiddags om halftwee de *Teenager Muziek Parade* horen. Maar om daarnaar te kunnen luisteren ben je afhankelijk van je vader. Hij is de baas van het radiotoestel en draait pas aan de knop als mr. G.B.J. Hiltermann de toestand in de wereld heeft verklaard.

Muziek trekt me uit de sleur van een zwaarmoedig gezin, dat met zijn tien samenschuilt achter een Hilversumse winkel die mijn vader twee keer per jaar in een depressie stort; nooit geloofde hij dat hij de inkoopnota's van de kinderkleding die aan het begin van de zomer en de winter werd geleverd zou kunnen voldoen en zijn gezin in leven kon houden. Om mijn moeder te ontlasten worden tijdens de vakanties zoveel mogelijk kinderen bij familie uit logeren gestuurd. Ik ga naar mijn opa in Leiden, die boven de bakkerij woont die hij aan een van zijn vele zonen heeft overgedaan, maar waarvoor hij nog elke ochtend voor dag en dauw zijn bed uit komt. Als ik wakker word op

de plek waar mijn oma lag toen zij nog leefde, is hij meestal al weg. Dan kleed ik me snel aan om ook naar beneden te gaan en in de bakkerij de zoutloze broodjes te kneden en lol te maken met mijn neven en nichten. 's Avonds zet mijn opa zich achter zijn gehuurde piano en zingen we samen liedjes, zoals 'After The Ball' of 'Er hangt een paardenhoofdstel aan de muur'.

Als ik na een logeerpartij bij mijn opa weer thuiskom, voel ik me alleen. Het is er ongezellig. Mijn ouders zijn altijd druk met hun winkel, het gezin komt op de tweede plaats. Ik wil me graag op de muziek gaan toeleggen, maar mijn moeder vindt ons huis te klein om er een piano in te zetten, ik mag me aanmelden bij een mondharmonicaclubje. Daar blaas ik Hollandse deuntjes totdat ik een gitaar kan kopen en les kan nemen in de naar hout en vernis geurende muziekinstrumentenwinkel. Ik schrijf teksten in een schriftje, voorzien van akkoorden en maatstrepen. Succesnummers als 'My Blue Heaven' van Fats Domino, 'Sea Of Love' van Marty Wilde en 'A Voice In The Wilderness' van Cliff Richard and the Shadows, de Engelse popgroep die snel aan populariteit wint. Ik merk dat de opkomende popmuziek me meer aanspreekt dan de jazz waar ik naar luister. Steeds vaker draai ik de knop van de radio van de ene zender naar de andere. Speur ik in de radiogids naar programma's met mijn favoriete popplaten, zoals het programma *Recht door naar school en kantoor*, waarin na het nieuws van acht uur 's ochtends drie kwartier plaatjes werden gedraaid. Ik neem het risico te laat op school te komen als een van mijn voorkeursliedjes, zoals 'Last Train To San Fernando', vlak voor negen uur staat aangekondigd. Dan sprint ik onder de laatste tonen het huis uit, spring ik op de fiets en race ik naar school.

De eerste band die ik zie is een Italiaans showorkest, na afloop van de jaarlijkse Grote Avond van mijn middelbare school. Met mijn

vriend Hans Thijssen vergaap ik me aan de gitarist, de bassist, de drummer en de saxofonist. Ze zijn gekleed in felgekleurde jasjes met glitterende revers, en ze spelen op elektrisch versterkte instrumenten. Italiaanse liedjes die we kennen van de radio, ‘Ciao ciao bambina’, ‘Come prima’ en ‘Volare’, de grote hit van Domenico Modugno, in 1958 beroemd geworden dankzij het Eurovisiesongfestival.

Met het Italiaanse orkest en Cliff Richard als voorbeelden beginnen Hans en ik onze eigen band, gesteund door de pastoor van onze kerk. Als we na een zoveelste zondag keet schoppen achter in de kerk bij hem worden ontboden en hij ons vraagt waar we dan wel belangstelling voor hebben, vertellen we hem dat we een band willen vormen maar dat we geen instrumenten hebben en geen ruimte om te repeteren. Daarop haalt hij zijn grote bruine portemonnee tevoorschijn, pakt er vijftig gulden uit en geeft die ons om spullen aan te schaffen. Bovendien biedt hij ons ruimte aan in het parochiegebouw om te repeteren, op voorwaarde dat we ons in de kerk voortaan gedragen.

In navolging van The Shadows noemen we onze band The Strangers. Hans, die sologitaar speelt, leert ‘Apache’ van Hank B. Marvin, de sologitarist van The Shadows, uit zijn hoofd, ik ga op zoek naar de teksten van Cliff Richard en leg me toe op het zo precies mogelijk nazingen van ‘Living Doll’:

Got myself a crying, talking, sleeping, walking, living doll...

Mijn vader heeft, als enige ouder, plezier in onze muziek, hij rijdt onze instrumenten naar de plaatsen waar we spelen en zoekt naar zaaltjes om ons aan optredens te helpen. Later, als we ons werkterrein naar het hele land verleggen, krijgen we een manager en een impresario, twee handige jongens die denken een graantje te kunnen meepikken. Met zijn achten rijden we in een door onze impresario gecharterde, naar

vis stinkende Mercedes van een Hilversumse marktkoopman, Ome Leen, stad en land af om te spelen en een paar tientjes te verdienen. Dat gaat goed totdat The Beatles onze fantasie op hol brengen. Met onze gitarist lift ik in de zomer van 1964 naar Liverpool om in The Cavern de Fab Four met eigen ogen te zien. Helaas zijn zij kort voor onze aankomst verhuisd naar Londen. Maar we zien twee weken lang de ene Merseybeatgroep na de andere. Als we weer thuis zijn, gooien we het roer rigoureuus om. Cliff en The Shadows worden aan de kant gemikt, liedjes van The Beatles, The Rolling Stones en The Kinks worden op het repertoire genomen, The Strangers gaan The Spectacles heten, de kuiven worden omgekamd tot lang haar. Zonder scheiding. In de laatste klas van de middelbare school leidt dat tot wrijving met directeur Van Dop, die mijn moeder opbelt en haar vraagt mij naar de kapper te sturen. Ik ga daar niet op in, zodat Van Dop mij op een zaterdagochtend bij hem thuis ontbiedt, waar hij me eerst een kwartier in het halletje van zijn geheimzinnige huis laat wachten tot zijn onderhoud met een andere leerling voltooid is en me dan ernstig toespreekt over de ontoelaatbaarheid van mijn lange haar, wat de reputatie van de school in gevaar brengt als straks de examinatoren komen. Met dit uiterlijk kan ik geen eindexamen doen, voegt hij me met priemende ogen en een wolk sigarenrook toe. Ik denk daar anders over, laat me niet intimideren, zoek geen kapper op.

Out of my mind and I just can't take it anymore...

Uit: 'Out Of My Mind'

Na de vloedgolf die Beatlemania veroorzaakte, waardoor na Amerika en Europa ook de rest van de wereld popmuziek in de armen sluit, probeert het land van herkomst, Amerika, het initiatief weer naar zich toe te trekken. Daar slaagt het in, maar niet via de zwarte bronnen New Orleans of Memphis die de inspiratie vormden voor The Beatles en The Rolling Stones, maar via het hedonistische Californië, land van zon, zee en filmsterren. Dit beloofde land wordt enthousiast bezongen door The Beach Boys die *'two girls for every boy'* beloven, een aantrekkelijk vooruitzicht. De groep rond Brian Wilson doet niet voor The Beatles onder, rijgt de ene strandhit aan de andere, maar slaagt er niet in The Beatles van de troon te stoten.

Het Amerikaanse tegenoffensief wordt ingeleid door Bob Dylan, met wie ook een nieuw begrip zijn intrede doet, folksinger of singer-songwriter. Amerika ligt in die jaren nog heel ver van Europa verwijderd. Daarin komt pas halverwege de jaren zeventig verandering, als de wisselkoers tussen de dollar en de gulden ten gunste van de laatste begint uit te vallen en nieuwe vliegtuigmaatschappijen goedkope tickets naar Amerika aanbieden, meestal vanaf Brussel of Luxemburg. Dylan dringt dus van ver tot ons door, maar is aanvankelijk moeilijk

te doorgronden. Zijn articulatie laat te wensen over en zijn teksten zijn goeddeels onbegrijpelijk. Maar zijn muziek, een zanger die zichzelf begeleidt op gitaar, is nieuw voor onze oren. Rafelig gezongen, met flarden tekst die een vergezicht bieden dat aansluit bij wat vele jongeren, vooral studenten, zich van de toekomst voorstellen. ‘The Times They Are A-Changin’ valt in vruchtbare aarde en wordt het lijflied van de jarenzestiggeneratie. Maar uitgebracht op single, met ‘Subterranean Homesick Blues’ op de achterkant, bereikt het in 1965 slechts de 26ste plaats in de Veronica Top 40. De akoestische folkmuziek van Dylan lijkt te direct voor het grote publiek, dat niet goed kan bepalen welke waardering haar zou moeten toevallen. Die waardering krijgt Dylan wel met zijn lied ‘Mr. Tambourine Man’ maar dan in de versie van een nieuwe groep, The Byrds. Vijf jongens die vanuit Los Angeles opereren, aangevoerd door Jim, later Roger, McGuinn, die opvalt met zijn onafscheidelijke zonnebril, een metalen montuur met kleine rechthoekige glazen. Muzikaal maakt McGuinn indruk met zijn twaalfsnarige gitaar die het geluid van The Byrds een zangerige klank geeft. ‘Mr. Tambourine Man’ reikt tot de derde plaats in de Top 40 en blijft daar bijna vijf maanden lang de aandacht opeisen. Dat is in belangrijke mate te danken aan de openingsriff op de basgitaar van sessiemuzikant Larry Knechtel, die je maar één keer hoeft te horen om nooit meer te vergeten. Later dat jaar krijgt het liedje in de Top 40 gezelschap van ‘All I Really Want To Do’, dat ook van de hand van Dylan is. En uiteindelijk ook van Dylan zelf met zijn ballade ‘Like A Rolling Stone’, waarin hij door een aantal muzikanten, onder wie Al Kooper op orgel, wordt begeleid en dat opvalt door zijn provocerende lengte van meer dan zes minuten.

Dylan en zijn wegbereiders The Byrds vormen de voorhoede van het Amerikaanse offensief tegen de Engelse popoverheersing onder aanvoering van The Beatles en The Rolling Stones. The Byrds wor-